

Наталія Трофаїла

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини 20304, м. Умань, вул. Садова 2, e-mail: Trofaila_09@i.ua, <https://orcid.org/0000-0002-9865-6133>

ВЗАЄМОДІЯ ВИХОВАТЕЛІВ ТА СІМ'Ї У ФОРМУВАННІ ДОБРОЗИЧЛИВОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті розглянуто проблему взаємодії вихователів та сім'ї. Висвітлено основні нормативно-правові документи, в яких знайшла відображення ідея взаємозв'язку сімейного виховання.

Автор статті проаналізувала останні дослідження і публікації щодо взаємодії сучасних сімей та закладів дошкільної освіти. Розкрито основні ознаки взаємодії.

Взаємодія вихователів з сім'ями вихованців є одним з найважливіших умов формування особистості дитини, позитивних результатів у вихованні, якого можна досягти при узгодженості дій та за умови розвитку інтересу батьків до питань виховання і навчання.

Співпраця педагогів і батьків дозволяє краще пізнати дитину, подивитися на неї з різних позицій, побачити в різних ситуаціях, а отже, допомогти в його розвитку.

У статті перелічено умови ефективної роботи закладу дошкільної освіти (вихователів) з батьками дітей. Описано різноманітні форми взаємодії фахівців закладів дошкільної освіти з родинами вихованців (індивідуальні, групові, колективні, наочно-інформаційні). Визначено основну мету запровадження тієї чи іншої форми взаємодії. Визначено головні аспекти (об'єктивний і суб'єктивний; прагматичний, соціальний, навчально-психологічний, педагогічний) та напрями організації взаємодії дошкільних закладів з батьками.

Вихователі та батьки, об'єднані у своїй діяльності, діють в інтересах дитини, створюють для неї належні умови. Від того, наскільки такі взаємовідносини будуть узгоджені, залежить успіх формування особистості в цілому. Саме взаємодія у педагогічному процесі сім'ї та дошкільного закладу здатна здійснювати особистісно-орієнтований підхід, формувати індивідуальність, активізувати творчий потенціал не лише дитини, але і педагогів, і батьків.

Лише спільними зусиллями сім'ї і дитячого садка можна допомогти дитині. Тому стосунки з батьками слід будувати на основі співробітництва і взаємної поваги.

Ключові слова: сім'я, батьки, вихователь, взаємодія, заклад дошкільної освіти, діти.

Nataliia Trofaila

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Child Psychology and Pedagogy, Pavlo Tychna Uman State Pedagogical University, 20304, Uman, Str. Sadova, 2, e-mail: Trofaila_09@i.ua, <https://orcid.org/0000-0002-9865-6133>

INTERACTION OF TEACHERS AND FAMILIES IN FORMING THE BENEFICIENCY OF PRESCHOOL CHILDREN

Abstract. The article considers the problem of interaction between educators and families. The main legal documents are highlighted, which reflect the idea of the relationship of family upbringing.

The author of the article analyzed the latest research and publications on the interaction of modern families and preschool institutions. The concept of «interaction» and the main features of interaction are revealed.

Interaction of educators with the families of pupils is one of the most important conditions for the formation of the child's personality, positive results in education, which can be achieved by coordinating actions and developing parents' interest in education and training.

The cooperation of teachers and parents allows you to better get to know the child, look at it from different positions, see in different situations, and therefore help in its development.

The article lists the conditions for effective work of preschool education (educators) with parents of children. various forms of interaction of specialists of preschool educational institutions with families of pupils (individual, group, collective, visual-informational). The main purpose of introducing one or another form of interaction is determined. The main aspects (objective and subjective; pragmatic, social, educational-psychological, pedagogical) and directions of the organization of interaction of preschool institutions with parents are defined.

The educator and parents, united in their activities, act in the interests of the child, create appropriate conditions for him. the success of the formation of the individual as a whole depends on the extent to which such relationships are coordinated. It is the interaction in the pedagogical process of the family and the preschool institution that is able to implement a personality-oriented approach, to form individuality, to activate the creative potential not only of the child, but also of teachers and parents.

Only the joint efforts of the family and the kindergarten can help the child. therefore, relationships with parents should be built on cooperation and mutual respect.

Key words: family, parents, educator, interaction, preschool, children.

Постановка проблеми. Взаємодія вихователів з сім'ями вихованців є однією з найважливіших умов формування особистості дитини, позитивних результатів у вихованні, якого можна досягти при узгодженості дій та за умови розвитку інтересу батьків до питань виховання і навчання. Саме у взаємодії з дорослим дитина входить в оточуючий світ, оволодіває цінностями, нормами і правилами, прийнятими в суспільстві.

На сьогоднішній день, спостерігається значне збільшення проблемних сімей, що призводить до соціально-психологічної та педагогічної дезадаптації дітей. Ця тенденція вимагає розширення кола послуг як батькам, так і дітям з боку вихователів, психологів та соціальних педагогів з метою забезпечення розвитку й охорони психічного та соматичного здоров'я.

Така соціальна ситуація вимагає спеціальних програм освіти батьків і педагогів, що пов'язано з суттєвими ускладненнями в особистісному розвитку дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї знаходиться в полі зору сучасних дослідників: як теоретиків так і практиків. Виходячи з позиції, що родина і заклад дошкільної освіти, виконуючи специфічні виховні функції, не можуть замінити один одного і мають взаємодіяти задля повноцінного розвитку дитини-дошкільника, науковцями досліджені такі аспекти окресленої проблеми:

- ❖ етико-педагогічні вимоги до взаємин із дітьми та їхніми батьками (І. Гребенніков, Т. Кирієнко, В. Сухар);

- ❖ умови для спільної роботи сім'ї і педагогічного колективу ДНЗ у формуванні моральних якостей особистості дитини (Т. Алексеєнко, Л. Божович, В. Постовий);

- ❖ зміст і методи педагогічної освіти батьків (Л. Островська, О. Долина, Т. Кирієнко, О. Низковська);

- ❖ співробітництво вихователів дошкільних закладів із сім'єю щодо виховання дошкільників у дусі миру (Т. Пагута);

- ❖ педагогічні умови ефективної взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї в екологічному вихованні старших дошкільників (Н. Кот);

- ❖ особливості взаємодії з батьками дітей раннього віку (Н. Аксаріна, О. Волкова, Т. Маркова, Л. Свирська).

З-поміж широкого спектру означеної проблеми фахівці увиразнюють значущість формування доброзичливості як базової особистісної якості і наголошують на тому, що успішність цього процесу в контексті реалізації освітніх завдань, зорієнтованих на перспективу, залежить від рівня фахової підготовки нової генерації майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, їхньої готовності виявляти світоглядну позицію, особистісні переконання, творчі здібності, професійну гнучкість, здатність сприяти набуттю кожною дитиною соціального досвіду та навичок міжособистісної взаємодії.

Мета статті – теоретично обґрунтувати важливість взаємодії між вихователями закладу дошкільної освіти та батьками у формуванні доброзичливості.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день основними замовниками послуг закладу дошкільної освіти виступають сім'я дітей дошкільного віку, яким він має бути підзвітним з усіх питань організації життя дітей і навчально-виховного процесу. Взаємини між вихователями і батьків на сучасному етапі одна з найскладніших проблем.

Існують різні погляди батьків на співпрацю закладів дошкільної освіти з сім'єю. Більшість батьків вважають, що виховувати дітей повинен дошкільний заклад, а завдання сім'ї полягає лише в тому, щоб дитина була сита, одягнена.

Найбільша проблема батьків, це нехтування порадами спеціалістів закладу дошкільної освіти, які намагаються допомогти та надати допомогу сім'ї.

Зміцнення і розвиток тісного зв'язку ЗДО і сім'ї забезпечують сприятливі умови життя і виховання дитини, формування основ повноцінної, гармонійної особистості.

Працівники закладу дошкільної освіти мають усвідомити, що сім'я довіряє їм дітей, а значить, в першу чергу їх турбує: збереження здоров'я дитини і забезпечення належних умов для її розвитку.

Співпраця між вихователями та батьками дозволяє краще пізнати дитину, подивитися на неї з різних позицій, побачити в різних ситуаціях, а отже, допомогти в розвитку.

В. Сухомлинський підкреслював, що завдання виховання і розвитку можуть бути успішно вирішені тільки в тому випадку, якщо дитячий садок буде підтримувати зв'язок з родиною і залучати її у свою роботу [2].

Тільки об'єднавши свої зусилля, батьки і вихователі можуть забезпечити дитині подвійний захист, емоційний комфорт, цікаву, змістовну життя вдома і в дитячому саду, допоможуть розвитку його основних здібностей, вміння спілкуватися з однолітками і забезпечать підготовку до школи.

Сучасні заклади дошкільної освіти відкриті для батьків, дітей і громадськості. Вони все більше уваги приділяють освіті та вихованню батьків, вважаючи це одним із принципово важливих чинників успішного розвитку і виховання дітей.

Вплив закладів дошкільної освіти на розвиток педагогічної культури батьків буде ефективним, якщо відповідатиме таким критеріям:

1. Спрямованість і адресованість. Даючи конкретні поради, рекомендації, педагоги повинні знати особливості конкретних сімей. Нерідко батьки самі звертаються до вихователів за педагогічними порадами, у тому числі з конкретними питаннями щодо власної дитини.

2. Оперативний зворотний зв'язок. Робота педагога з батьками має вибудовуватися на основі живого діалогу, в процесі якого він з'ясовує рівень сформованості педагогічних знань і навичок батьків, вносить за необхідності відповідні корективи.

3. Індивідуалізація педагогічного впливу. Працюючи з батьками, вихователь допомагає їм використовувати педагогічні знання не як

абстрактні істини, а як керівництво до практичних виховних дій, спрямованих на конкретну дитину з її особливостями, перспективами вікового та індивідуального розвитку.

На практиці впродовж тривалого часу склалося так, що заклад дошкільної освіти стосовно сім'ї був незалежним, підпорядковувався адміністративним органам зі щонайменшою звітністю перед сім'єю.

За твердженнями спеціалістів у закладах дошкільної освіти достатньо розвинені і виховані діти це, здебільшого ті, в сім'ях яких з особливою увагою ставляться до виховання.

Чітко організований освітньо-виховний процес у ЗДО виявляються прямо залежні від сім'ї: якщо в сім'ї дбають про дитину, то й дитячий садок допомагає в збагаченні розвитку, якщо ж сім'я належно не займається вихованням, чи створює для дитини важкі умови, то дитячий заклад не в змозі допомогти.

Повноцінне здійснення завдань розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку значною мірою визначається налагодженням взаємодії дітей і дорослих: «педагоги – діти – батьки».

Педагогам і членам родин вихованців слід усвідомити, що і діти, і вони є повноправними учасниками педагогічного процесу, та взаємодіяти на засадах діалогу, довіри, партнерства з правом ініціативи, активної дії, самоконтролю. Позиція дитини потребує поваги, розумного захисту і підтримки з боку дорослих учасників взаємодії.

Вихователь та батьки, об'єднанні у своїй діяльності, діють в інтересах дитини, створюють для неї належні умови. Від того, наскільки такі взаємовідносини будуть узгоджені, залежить успіх формування особистості в цілому.

Саме взаємодія у педагогічному процесі сім'ї та закладу дошкільної освіти здатна здійснювати особистісно-орієнтований підхід, формувати індивідуальність, активізувати творчий потенціал не лише дитини, але і педагогів, і батьків.

Більшість молодих батьків усвідомлюють, що потребують кваліфікованої і доброзичливої допомоги з боку вихователів. Саме цим пояснюється необхідність взаємодії, навіть взаємопроникнення сімейного і суспільного дошкільного виховання.

Форми роботи з батьками можуть бути *колективними, індивідуальними, наочно-інформаційними*.

До *колективних форм* роботи належать:

- батьківські збори (групові та загальні), на яких обговорюються проблеми життєдіяльності групи і дитячого садка; зустрічі з батьками;
- вечори запитань і відповідей; засідання «круглого столу» з дискусійних проблем;
- заняття-тренінги, покликані навчити батьків правильно організувати спілкування і спільну діяльність з дитиною;
- спільні з дітьми, батьками і вихователями свята і розваги; виставки спільних робіт батьків і дітей; дні відкритих дверей;

- школи для батьків;
- сімейні (домашні) педради, які проводять у батьків вдома; батьківські конференції.

Індивідуальні форми роботи охоплюють:

- ❖ індивідуальні бесіди і консультації (проводять, як правило, вранці і ввечері, коли батьки приводять дитину в дитячий садок або забирають додому), відвідування дітей вдома;

- ❖ залучення батьків до життя дитячого закладу (організаційно-господарська допомога вихователю: виготовлення іграшок, посібників, допомога у проведенні екскурсій, культпоходів тощо).

Найпоширенішими *наочно-інформаційними формами* роботи є виставки дитячих робіт; реклама книг, публікацій у періодиці, в системі Інтернет з проблем сімейного виховання.

Очікувану ефективність забезпечує раціональне поєднання різних форм роботи. Як свідчить досвід, у роботі з батьками слід уникати готових оцінних суджень про виховання, допомагати їм у виробленні вміння особисто спостерігати за власною дитиною, відкривати в ній нові якості й риси.

Відповідальні батьки багато зусиль затрачають для того, щоб їхні діти вирости досконалими особистостями, максимально самореалізувалися в житті. Однак ці зусилля не завжди дають очікувані результати, що великою мірою залежить і від системи сімейних цінностей, рівня особистісної культури кожного з батьків, у тому числі педагогічної культури.

Проте, сьогодні багато чути претензій як від батьків до закладу, так і від дошкільного закладу до батьків.

Причин об'єктивних і суб'єктивних – чимало. А головне в тому, що два з трьох основних суб'єктів виховного процесу (дитина – батьки – педагоги) далекі від взаєморозуміння, вони не знають одне про одного того, що мало б робити їх одnodумцями.

В основу взаємодії сучасного закладу і сім'ї покладається співробітництво. Ініціаторами його встановлення має виступати дошкільний заклад, оскільки педагоги професійно підготовлені до освітньої роботи. Педагог усвідомлює, що співробітництво потрібне в інтересах дитини. В цьому необхідно переконати батьків.

Щоб найкраще, найвідповідальніше підійти до виховання дитини, батьки разом з вихователями повинні збудувати свої стосунки на принципах взаємної поваги, розуміння важливості один одного і усвідомлення того, що таке партнерство матиме довготривалий вплив, на користь усіх.

Ідеї батьків слід цінувати, до їх порад – прислухатися.

Бажано разом з батьками обговорювати і розв'язувати глобальні проблеми та конкретні питання, приймати важливі рішення. Тільки завдяки високій культурі спілкування педагогів і батьків, доброзичливості, неупередженості у розв'язанні різних проблем можна досягти ефективної взаємодії дошкільного закладу і сім'ї.

Такий підхід сприяє зближенню в дитячій свідомості образів педагога і членів сім'ї за рахунок набуття цими найближчими людьми спільних рис, певного уподібнення.

Зокрема, образ вихователя пом'якшується, споріднюється з образами батьків. Водночас дитина починає сприймати членів родини не лише як людей, що обслуговують її, задовольняють усі примхи, витримують вередування тощо, але й як авторитетних вимогливих вихователів, носіїв цікавої інформації, багатьох умінь, здібностей.

Дія принципу взаємопроникнення закладу дошкільної освіти і сім'ї, цих двох таких важливих соціальних інститутів, забезпечує поєднання сімейного і суспільного виховання в одну суцільну ланку, спрямовану на реалізацію єдиної мети – всебічний, гармонійний розвиток особистості.

Залучення батьків та інших членів сім'ї до освітньо-виховного процесу є необхідним, передусім для дітей. І не тільки тому, що діти більше дізнаються про своїх батьків. Важливою є та любов і вдячність дітей до своїх рідних і близьких, які виявляється так багато знають, вміють, можуть.

Успіх співробітництва вирішальною мірою залежить від взаємних установок сім'ї і дошкільного закладу.

Найсприятливіше вони складаються за умов, коли обидві сторони усвідомлюють необхідність цілеспрямованого впливу на дитину і довіряють одне одному. Батьки повинні бути впевненими, що їх участь у житті дитячого садка важлива не тому, що цього хоче вихователь, а тому, що це важливо для розвитку їхньої дитини.

Педагогічний колектив та колектив батьків – це має бути єдиний живий організм, об'єднаний спільною метою, гуманними стосунками та високою відповідальністю.

Присутність батьків у закладі дошкільної освіти дозволить істотно змінити життя дітей, створити домашню атмосферу, допомогти вихователю тієї чи іншої дитячої діяльності, допоможе батькам об'єктивно оцінити сильні і слабкі сторони у вихованні дитини.

Вихователі отримують багато додаткових відомостей про індивідуальні особливості кожної дитини, про емоційний характер спілкування в сім'ї, про формування різних трудових навичок і звичок, для яких сім'я має більші можливості. Відкриті, зацікавлені контакти з сім'єю допоможуть виявити кращий досвід сімейного виховання, зацікавити інших.

І батьки, і вихователі зможуть краще зрозуміти дитину, врахувати її бажання, інтереси, потреби. Такий підхід передбачає сприйняття дитини як унікальної особистості, визнання її прав, ставлення до неї як до суб'єкта з власними потребами розвитку. Це вимагає від батьків володіння певними знаннями про закономірності її розвитку та відмови маніпулювання нею у здійсненні вибору профілю та інтенсивності подальшого навчання.

Співпраця педагогічного колективу, батьків вихованців може відбуватися таким чином:

-активна допомога батьків у створенні умов для успішного розгортання освітнього процесу: дизайн групових приміщень або окремих тематичних куточків, озеленення майданчиків, виготовлення ігрових матеріалів;

-періоди підготовки до свят, оскільки вони об'єднують дітей і дорослих спільними переживаннями та справами, створюють атмосферу піднесеності, сюрпризності, веселого настрою;

-батьки за домовленістю з адміністрацією можуть очолити гурткову роботу (як додаткову освітню послугу) в масштабах усього дошкільного закладу. Таку ініціативу важливо підтримувати, особливо, з огляду на те, що реалізується вона безкоштовно.

Ідеї батьків слід цінувати, до їх порад – прислухатися. Бажано разом з батьками обговорювати і розв'язувати глобальні проблеми та конкретні питання, приймати важливі рішення. Тільки завдяки високій культурі спілкування педагогів і батьків, доброзичливості, неупередженості у розв'язанні різних проблем можна досягти ефективної взаємодії дошкільного закладу і сім'ї. А саме:

1. Доброзичливість, оптимізм, привітність у стосунках з батьками.
2. Щире зацікавлення до батьків вихованців, особистісний підхід до проблем сімейного виховання у спілкуванні з ними.
3. Заохочення батьків до участі в спільній роботі з дитиною і педагогом, колективом ЗДО.
4. Залучення батьків до аналізу (оцінювання) успіхів дитини, прогнозування перспектив її розвитку.
5. Уміння вислуховувати батьків, прагнення зрозуміти їхні проблеми, допомогти прийняти найбільш оптимальне рішення.

Важливо, щоб батьки були впевнені в хорошому ставленні педагогів до дитини, відчували їх компетентність з питань виховання, поцінювали його особистісні якості (доброзичливість, чуйність, увагу до людей, турботливість).

Така довіра сама є проявом спонтанності: вихователь повинен заслужити її добром, небайдужим ставленням до дитини, вмінням пробуджувати в ній красу, щирість і милосердя. До цього треба віднести ще культуру спілкування, тактовність і взаємоповагу.

Наголошуючи на ролі сім'ї як партнера педагогів у формуванні особистості, С. Ладивір зазначає, що дитина вже на початку життєвого шляху усвідомлює, що у світі є добро і зло. Фахівець стверджує, що ідея добра має стати неодмінною частиною душі кожної дитини, лише тоді вона увійде в думки, погляди, переконання. Важливою складовою плекання добра в дошкільнику є вироблення в нього навичок розпізнавання й регулювання емоцій, зокрема й негативних.

С. Ладивір зауважує, що дитину потрібно виховувати на позитивних прикладах і змалечку прищеплювати звичку робити добро рідним, друзям, знайомим і просто людям, які її оточують.

Значущими є висновки фахівця, що гуманні взаємини між членами родини допоможуть закріпити здатність дитини робити добро й

перетворювати її в потребу та цінність. Визначальним у ставленні до дитини має бути довіра, доброзичливість, повага і толерантність. Доброзичливість дитини дошкільного віку є важливою складовою її соціальної компетентності та запорукою морального зростання.

У психологічних і педагогічних дослідженнях останніх років питання виховання доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку висвітлюється багатоаспектно, зокрема: формування поваги до українського народу (А. Богуш, Н. Лисенко); виховання вмінь гуманної поведінки та гуманних взаємин дошкільників у спільній діяльності (Л. Артемова, Г. Беленька, О. Буракова, О. Козлюк, В. Котирло, І. Савченко); формування доброзичливості до представників інших народів (З. Амет-Уста); виховання шанобливого ставлення до дорослих (О. Бутенко, А. Карнаухова, А. Курчатова) тощо.

Отже, доброзичливість є похідним від слова «добро».

Словник української мови (за ред. І. Білодіда) тлумачить доброзичливість як моральну якість, притаманну доброзичливій людині. При цьому доброзичлива людина – та, яка зичить людям добра, співчутливо ставиться до інших, дбає, піклується про них, виражає до них хороше ставлення, прихильність, приязнь.

Ефективність формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку залежить від готовності майбутнього вихователя здійснювати педагогічно виважений вплив на зростаючу особистість, його гуманних світоглядних позицій, переконань, творчих здібностей, професійної гнучкості.

Серед значущих завдань морального виховання Т. Поніманська виокремлює формування гуманного ставлення до навколишнього світу та морально-вольових якостей особистості. З-поміж усіх дослідниць виокремлює доброзичливість, яку тлумачить як співчутливе, прихильне ставлення до інших людей, піклування про них. У поведінці дітей старшого дошкільного віку доброзичливість виявляється в загальному емоційно-позитивному ставленні до дітей, відчутті радості та задоволення від взаємодії з ними [4, с. 257].

На необхідності з раннього віку формувати в дітей уміння підтримувати доброзичливі взаємини з оточенням також звертає увагу Н. Гавриш. Вона трактує доброзичливість як один із проявів соціально довірливої поведінки людини, поширення якої унеможливило б конфлікти в суспільстві. Формувати навички доброзичливої взаємодії в дошкільників, за висновками дослідниці, можна за умови відповідної спрямованості дорослих, усвідомлення ними власної відповідальності щодо означеного напрямку виховної роботи [1, с. 40].

Доречними є інтерпретація досліджуваної дефініції Т. Павленко, яка пояснює доброзичливість як ставлення до людини, спрямоване на її благо, діяння добра, прихильність, симпатія, співчуття, милосердя; із морального погляду, доброзичливість є обов'язком людини. Дослідник відзначає, що в доброзичливості вбачається не лише безумовне визнання в іншій людині її

моральної гідності, а й виражається миролюбність, дружність, готовність до плідної співпраці [3, с. 74].

Власну позицію пропонує З. Амет-Уста, яка виокремлює три напрями трактування поняття «доброзичливість»:

- утворення сфери моральної свідомості особистості;
- утворення сфери моральних почуттів;
- утворення моральної поведінки.

Доманюк О. стверджує, що «доброзичливість дітей старшого дошкільного віку» – це фундаментальна моральна якість, яка проявляється у співчутливому, прихильному, емоційно-позитивному ставленні до дорослих та однолітків; піклуванні про них і відчутті радості та задоволення від взаємодії з ними; розумінні та прийнятті індивідуальності інших людей, умінні цінувати і турбуватися про їхні потреби та інтереси, налагодженні дружніх взаємин у різноманітних видах діяльності не лише в закладі дошкільної освіти, а й поза його межами.

Процес формування доброзичливості у дошкільників науковці і практики радять продовжити роботу з дітьми поза навчальними заняттями. Зокрема, впродовж перебування дітей у закладі дошкільної освіти педагогам слід розгортати проблемні ситуації та вирішувати їх у комунікативній формі зі старшими дошкільниками. Діти, після формування проблеми вихователем, можуть висувати гіпотези та здійснювати їх перевірку під час спільних ігор, аналізувати результати перевірки у бесідах із вихователем.

Важливим для виховання доброзичливості у дошкільників, радять практики, є залучення батьків до цього процесу.

Зокрема, використання таких форм роботи з батьками вихованців, як батьківські збори та спілкування із батьками за допомогою електронної пошти (забезпечення батьків змістовою складовою з проблеми виховання шанобливості у старших дошкільників до однолітків у ЗДО) та спільної роботи батьків із дітьми вдома, яку можна пропонувати у вигляді ігор морального змісту [5].

Співпраця родини і закладу дошкільної освіти має ґрунтуватися на взаємоповазі, рівноправному партнерстві.

Основою співпраці є взаємна довіра. Особливу роль в її зміцненні відіграє порозуміння. Кожен суб'єкт має знати функції всіх суб'єктів та зміст їх діяльності, чітко уявляти власну роль у взаємодії. Саме про це треба домовитися заздалегідь.

Щоб принцип взаємодії, спільності виявився реально діючим, дошкільна установа має відмовитися від монологу, звички лише керувати батьками, натомість надати перевагу діалогу. Педагогічна допомога батькам повинна спиратися на ретельне і всебічне вивчення кожної сім'ї, кожної дитини. Це повинен бути союз особливого призначення, що ґрунтується на тонких духовно-моральних і емоційно-інтелектуальних переконаннях.

Важливий напрям своєї діяльності педагогічний колектив дошкільного закладу повинен вбачати в збагаченні знань вихователів про сімейне

виховання, поглибленні педагогічних знань батьків, досягненні єдності виховного впливу на дитину в сім'ї і в дошкільному закладі.

Удосконалювати роботу з батьками – це у разі необхідності вносити зміни, які збагачують зміст і форми роботи, покращують різні її показники, роблять більш доцільною, сучасною, гнучкою.

Процес удосконалення – довготривалий та безперервний. Його можна здійснювати у різних напрямках:

- гуманізація змісту і форм роботи з сім'єю;
- гармонізація взаємин педагогів та батьків;
- підвищення ефективності застосовуваних вихователем у роботі з батьками;
- прийомів та засобів впливу.

Педагогічний колектив повинен взяти собі за пріоритетні напрямки роботи з батьками:

- залучення батьків до співпраці у створенні належних умов для життєдіяльності та розвитку дітей;

- сприяння підвищенню психологічної та педагогічної компетентності батьків щодо розуміння закономірностей розвитку дитини, а також питань навчання і виховання дошкільнят;

- всебічне вивчення становища, статусу родини та моделі взаємодії з ними для здійснення диференційованого підходу;

- залучення батьків до активної участі в заходах, що проводяться в дошкільному закладі, формування в них відчуття приналежності до колективу дитячого садка як однодумців і спілників;

- формування усвідомленого розуміння батьками своєї відповідальності за максимальне забезпечення дитині повноцінного життя в майбутньому.

Висновки. Завдяки тісному співробітництву закладу дошкільної освіти з батьками та іншими старшими членами родини навколо дітей створюється атмосфера довіри, взаєморозуміння, підтримки, єдиних вимог. Це означає, що батьки та інші члени родини мають перестати бути пасивними, виступати в ролі експертів чи спостерігачів, і почати діяти з вихователями і дітьми на засадах партнерства з правом ініціативи, активної дії, самоконтролю.

Література:

1. Гавриш Н. Доброму всюди добре, або як допомогти дітям зростати доброзичливими. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017. №8. С. 40–45.

2. Сухомлинський В. Ми продовжуємо себе в дітях. Вибрані твори у 5 т. К.: Рад. школа, 1997. Т 5. С. 578–584.

3. Павленко Т. Почему они конфликтуют?: Общение дошкольников. *Дошкольное воспитание*. 2012. №1. С. 72–77.

4. Поніманська Т. І. Підготовка педагога до виховання дітей старшого дошкільного віку в світлі гуманістичної парадигми. *Науковий вісник Донбасу*. 2013. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_4_46.

References:

1. Gavrish N. (2017) Dobromu vsyudi dobre, abo yak dopomogti dItiyam zrostati dobrozichlivimi [Good is good everywhere, or how to help children grow up friendly]. Vihovatel-metodist doshklnogo zakladu – Educator-methodologist of preschool institution, 8, 40–45 [in Ukrainian].
2. Suhomlinskiy V. (1997) Mi prodovzhuemo sebe v dItiyah [We continue to be children]. Vibriani tvoriv – Selected works. (Vols. 5) Kyiv: Rad. Shkola. [in Ukrainian].
3. Pavlenko T. (2012) Pochemu oni konfliktuyut?: Obschenie doshkolnikov. [Why do they clash?: Communication of preschoolers]. Doshkolnoe vospitanie – Preschool education, 1, 72–77 [in Russian].
4. Ponimanska T. I. (2013) Pidgotovka pedagoga do vihovannya dItiy starshogo doshklnogo viku v svitli gumanistichnoyi paradigm [Teacher preparation for the upbringing of older preschool children in the light of the humanistic paradigm] Naukoviy visnik Donbasu. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_4_46. [in Ukrainian].